

Miljø-
direktoratet

Naturavtalen

Kompetansedager for nasjonalpark- og verneområdestyrer

Kjell Tore Hansen, 03.04.2024

Kunming-Montréal-rammeverket *a.k.a.* Naturavtalen

Litt kornete bilde, - sånn ser det ut når en står langt bak i salen og ikke foran i VIP-seksjonen

Avtalen ble ambisiøs og bra!

Ikke perfekt, men mye bedre enn vi hadde håpet på og kanskje så bra som den kunne bli.

Vedtektene skal videre legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av verneområdene som forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyret i samsvar med verneformålet og i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

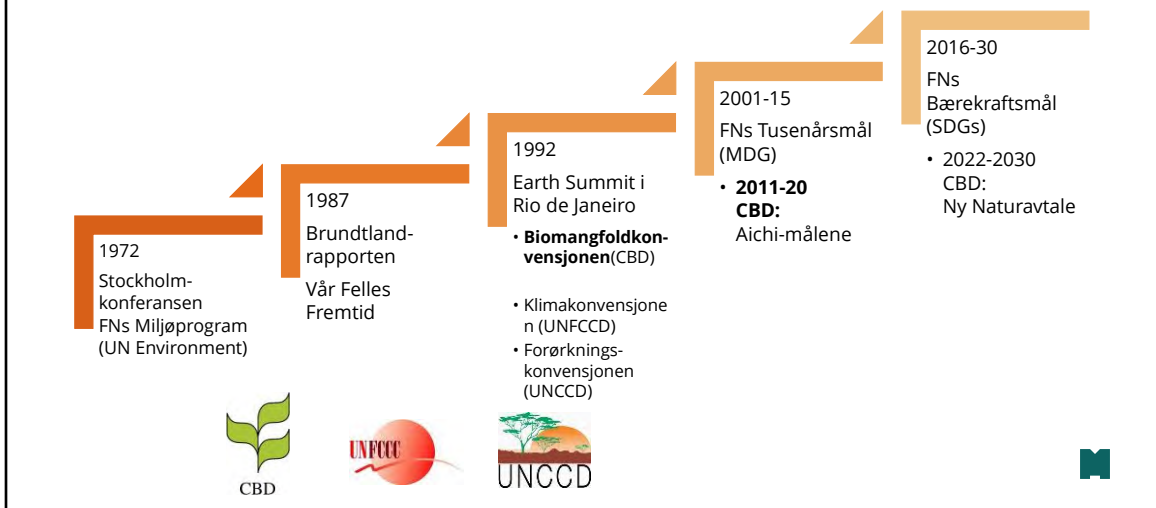
Foto: Gunnar Kjærstad

Dette står i de nye styrenes vedtekter under «vedtektenes formål».

Så dere har også en viktig rolle i oppfyllelsen av den nye avtalens mål i deres kommende arbeid med å forvalte en rekke av Norges verneområder.

Bærekraft og biomangfold: tidslinje

Her ser vi utviklinga av feltet bærekraft og biomangfold

Stockholmskonferansen: startskuddet for den globale miljøpolitikken. Før den fantes det få miljøministre og miljødepartement i verden.

Det norske Miljødepartementet ble oppretta 8. mai 1972 og var det første i sitt slag. FNs Miljøprogram ble grunnlagt på konferansens første dag, som var 5. juni, og som nå er Verdens Miljødag

I 1987 ga Verdenskommisjonen for miljø og utvikling ut Brundtland-rapporten, som definerte noen retningslinjer om bærekraftig utvikling slik vi bruker uttrykket i dag

Earth Summit (UN Conference on Environment and Development):

Det internasjonale miljøarbeidet på sytti- og åttitallet ledet frem til FNs miljøkonferanse i Rio de Janeiro i 1992, der flere viktige miljøforpliktelser ble vedtatt. Blant annet Agenda 21, en handlingsplan med mål for bærekraftig utvikling på alle samfunnsområder.

I tillegg ble de tre miljøkonvensjonene, de såkalte Rio-konvensjonene, vedtatt: Biomangfoldkonvensjonen, Klimakonvensjonen og Forørkningskonvensjonen.

Tusenårsmålene, som var internasjonale utviklingsmål som skulle oppnås innen 2015

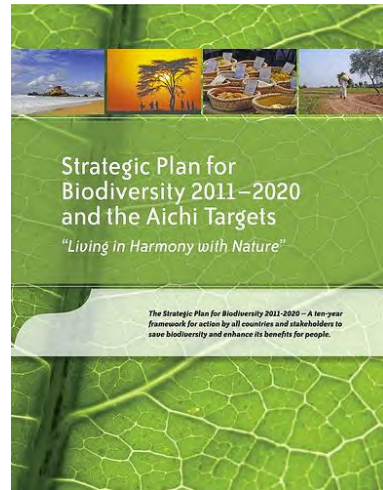
I 2010 ble politikere fra alle medlemslandene i FN-konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) enige om en ny, tiårig plan for bevaring av det biologiske mangfoldet, de såkalte Aichi-målene, vedtatt på et partsmøte i CBD i den japanske byen Aichi.

Deretter kom Bærekraftsmålene, som ble vedtatt i 2016

Og nå i desember altså Kunming-Montreal-rammeverket, i norsk kortform kalt Naturavtalen

Biomangfoldkonvensjonen

- Den første globale avtalen om bevaring og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold
- Tre hovedmål
 - Bevaring av biomangfold
 - Bærekraftig bruk av biomangfold
 - Rettferdig fordeling av godene fra bruken av genetiske ressurser
- Aichi-målene fra 2010

Den største og viktigste avtalen om naturmangfold, Biomangfoldkonvensjonen, vedtatt i Rio i 1992

Formell avtale mellom 196 stater (altså alle stater og land i verden, unntatt USA og Vatikanstaten)

Formålet er at alle partner skal bli enige om felles tiltak for å løse krisen med tap av naturmangfold

Det er en felles internasjonal avtale, som alle land lager egne nasjonale mål for å nå

Ikke bare er bevaring av biomangfold viktig, men også bærekraftig bruk -- 40% av verdensøkonomien baserer seg på bruk av naturressurser

Som dere husker: i 2010 møttes politikere fra alle medlemslandene i biomangfoldkonvensjonen i Aichi i Japan og ble enige om en ny, tiårig plan for bevaring av det biologiske mangfoldet.

Det er de såkalte Aichi-målene, som består av 20 delmål og omfatter alle

aspekter og tema innen naturmangfold.
Tidslinja for måloppnåelse var fra 2011 til 2020.

Et nasjonalt resultat av Aichimålene er at vi har fått handlingsplaner og stortingsmeldinger om naturmangfold.

Global Biodiversity Outlook 5 (GBO-5)

- FN-rapport publisert i september 2020
- Global tilstandsrapport for naturen
- Gjennomgår landenes fremgang innen på naturmangfold siden 2010

Før diskusjonene om de nye målene under CBD startet, gjorde FN en gjennomgang av i hvilken grad Aichi-målene ble oppnådd.

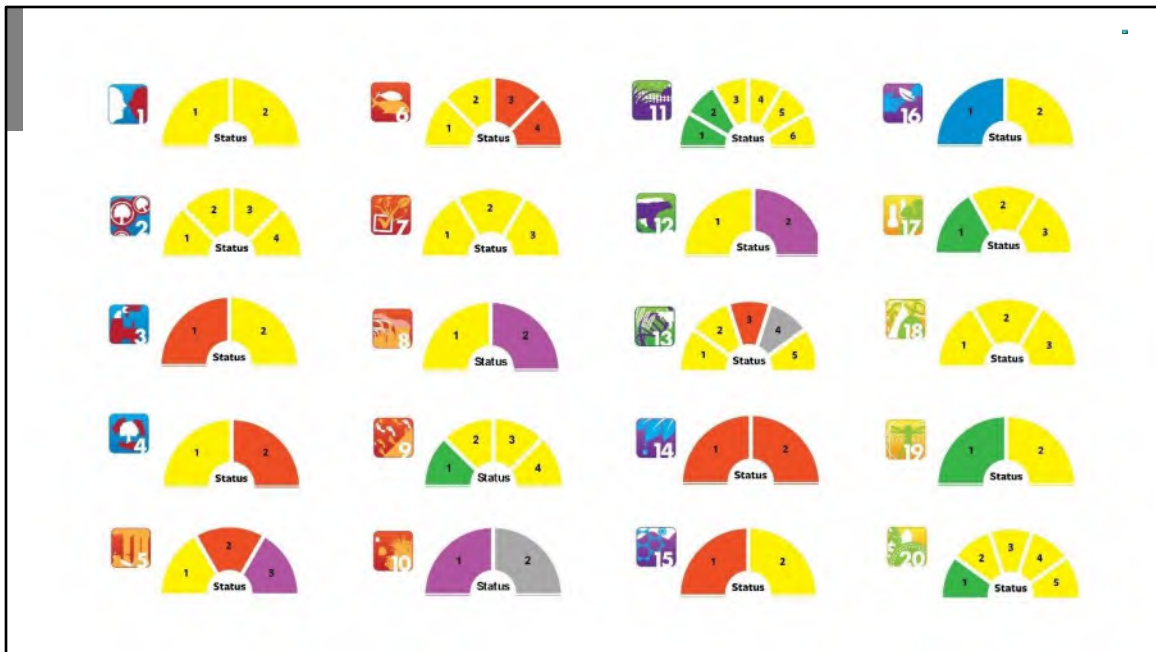
Rapporten baserte seg på rapportene som alle medlemslandene hadde sendt inn i 2018

Vurderingsrapporten ble lansert i september 2020.

Funnene derfra kort oppsummert:

Ingen av de 20 Aichi-målene er nådd

Ingen av Aichi-målene er altså oppnådde i sin helhet.

Blå: overopppfyllelse, grønn: oppfylt, gul: progresjon, rød: ingen progresjon, lilla: dårligere enn ved start i 2010, grått: manglende data/kan ikke estimere.

Generelt ingen helt grønne.

Delvis oppnådde: bevaring av natur gjennom opprettelse og utvidelse av vernede områder til lands og til havs

I tillegg nådde vi delmålet om å utvikle nasjonale strategier og handlingsplaner; og noe annet småtterier

Analyse av måloppnåelsen i Aichi-målene: hva kan gjøres?

- Politiske tiltak virker når de settes inn
- Det er mulig å reversere tap av biomangfold
- Krever sterke og omfattende tiltak:
 - bevaring og restaurering
 - endring av forbruksmønstre
 - sikre bærekraftig bruk
 - fokusert innsats mot driverne av tap av natur

FNs vurdering av oppnåelse av Aichi-målene fant at noe av hovedgrunnen til at vi ikke lyktes, er at de globale målene ikke ble godt nok konkretisert, tilpasset og nedfelt i nasjonale handlingsplaner for biologisk mangfold. De ble i mange tilfeller ikke tilpasset nasjonal kontekst, og ble derfor for utydelige, ikke helt relevante, ikke realistiske, eller de ble utarbeidet uten den helt nødvendige tverrsektorielle deltakelsen og uten nødvendig politisk støtte. For å lykkes med å nå nye globale mål, er det derfor helt essensielt å legge innsats i konkretisering av de globale forpliktelsene til gode nasjonale mål, som er utarbeidet med bred deltakelse og som har politisk støtte og midler til gjennomføring.

Der det er eksempler på tiltak som har lyktes, ser man at det er fordi politiske tiltak er satt inn.

Og et av hovedfunnene er at det er nødvendig å fokusere i enda større grad på direkte og indirekte drivere for tap av biologisk mangfold, inkludert gjennom større samhandling mellom myndighetsdepartementer, lokal forvaltning, økonomiske sektorer og med samfunnet generelt.

I tillegg er det viktig at gjennomføringa må bedres og at vi får til bedre overvåking og rapportering av resultater.

Norge har særlig jobbet for dette i CBD-forhandlingene med et nytt rammeverk.

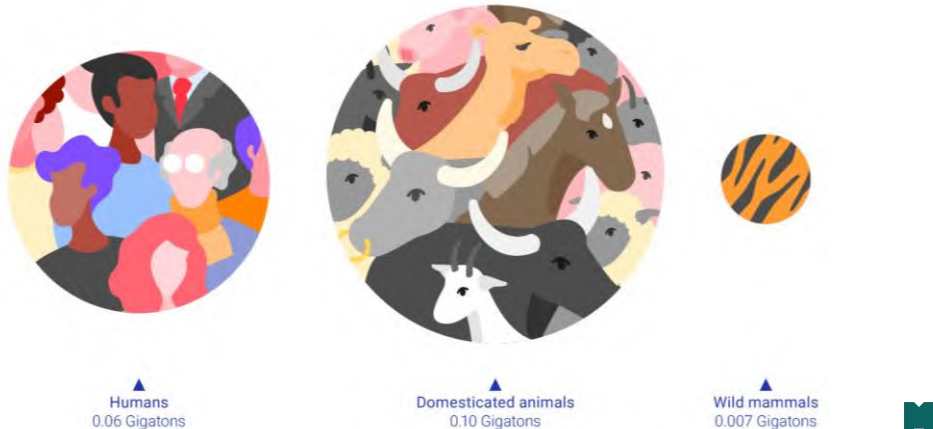
- Siden 1970 har den globale økonomien blitt fem ganger større og handelen ti ganger
- Verdens befolkning har mer enn doblet seg og også i snitt blitt dobbelt så velstående
- Samfunnsutviklinga er i stor grad drevet frem gjennom økt bruk av naturressurser

50% av vegetasjonen, 70% av ville dyr er borte
75% av land og 80% av hav er endret
25% av artene på jorda er på vei til å forsvinne

Insekter: Kan forsvinne ved slutten av århundret med den nåværende nedgangen. Fallende bestand av mer enn 40 % av verdens insektarter og mer enn en tredjedel er truet.

Mennesket dominerer og påvirker kloden

Av kombinert biomasse av pattedyr på jorda, utgjør mennesket om lag 1/3 og husdyr nesten 2/3, mens ville pattedyr - alt fra hval til mus - utgjør mindre enn 5 %

- Ser vi på kombinert biomasse – altså kjøttvekta – av pattedyr på jorda, så utgjør mennesket om lag en tredjedel og husdyr - i hovedsak kveg - nesten to tredjedeler.

Ville pattedyr - alt fra hval til mus - utgjør mindre enn 5 prosent.

- Det er rett og slett mindre og mindre rom for andre skapninger på kloden.

Partsmøtet i Biomangfoldkonvensjonen

Derfor prat

Skulle opprinnelig funnet sted i Kunming, Kina, i oktober 2020 – utsatt grunnet korona

Fant endelig sted i desember 2022 i Montréal, Canda

Forhandlinger om nytt globalt rammeverk for natur

Erstatter Aichi-målene fra 2010

Skal bidra til å løse naturkrisen – stanse og snu tapet av natur

Høyt prioritert – historisk oppmerksomhet

Plenumsmøtet

Altså flyttet fra Kunming, Kina, til Montreal, Canada. Ble derfor kinesisk presidentskap og kanadisk vertskap – og delt navn på det nye rammeverket.

Ca 16 000 deltakere

Plenumsmøtet: med alle deltakerne. Et ved oppstart, et midtveis for å vurdere progresjon, et (eller flere) til sist, for å vedta alle beslutningene

18. des. 04:20 : The Kunming-Montréal
Global Biodiversity Framework !

Avtalen ble ambisiøs og bra!

193 land signerte avtalen.

Ikke perfekt, men mye bedre enn vi hadde håpet på og kanskje så bra som den kunne bli.

Klima- og miljøministeren sa: «Naturen har fått sin Parisavtale. På noen områder ble avtalen overraskende bra, på andre kunne den vært litt bedre.

Men vi har fått en god avtale, og natur er nå løftet opp på samme nivå som klima. Det er historisk.»

Aldri før har verden hatt så høye mål om naturvern som nå. En viktig årsak til suksessen er at klimaforskerne har sagt at naturvern er avgjørende for å bremse global oppvarming.

Det er en større grad av forståelse for hvordan naturmangfold og klima påvirker hverandre enn noen gang før,

og det er helt ettertrykkelig slått fast at det er umulig å takle klimakrisen uten å også takle naturkrisen – og omvendt.

GOAL A

Option 1

The integrity, connectivity and resilience of [all] [vulnerable and threatened natural] ecosystems are maintained, restored or enhanced, increasing [or maintaining] [by at least 5 per cent by 2030 and [15] [20] per cent by 2050] the area, connectivity and integrity of the full range of natural ecosystems [taking into account a natural state baseline] [and the risk of collapse of ecosystems is reduced by [--] per cent].

The human-induced extinction of [all] [known] [threatened] species is halted [by 2030] [by 2050], [[and] extinction risk is reduced [by at least [10] [20] [25] per cent] by 2030 and [eliminated] [reduced [to a minimum] [by 50 per cent]] [halved] by 2050,] and the [conservation status]/[average population]/[abundance and distribution] of [depleted populations of] all [native] [wild and domesticated] [threatened] species is [increased [or maintained] by at least [10] [20] per cent by 2030 and] [increased to healthy and resilient levels by 2050].

[The genetic diversity and adaptive potential of [all] [known] [wild and domesticated] species is safeguarded and [all genetically distinct populations are] maintained [by 2030, at least [95] per cent of genetic diversity among and within populations of [native] [wild and domesticated] species is maintained by 2050].]

Option 2

Biodiversity is conserved, maintaining and enhancing the [area,] connectivity [, restoration] and integrity of all [terrestrial, freshwater, coastal and marine] ecosystems [and reducing the risk of ecosystem collapse], halting [from now] human-induced extinctions [and reducing extinction risk [to zero by 2050]], supporting healthy and resilient populations of [native] species, and maintaining genetic diversity of populations and their adaptive potential [numerical values to be added].

Det var mye som skulle avklares om det nye rammeverket i Montreal

På tross av nesten 4 år med diskusjoner, gjensto ca 1700 klammer i utkastet til ny rammeavtale ved møtestart (= tekst det ikke var enighet om)

700 ditto gjensto fire dager før slutt, da politikerne kom og høynivået begynte

GOALA

Option 1

The integrity, connectivity and resilience of [all] [vulnerable and threatened natural] ecosystems are maintained, restored or enhanced, increasing [or maintaining] [by at least 5 per cent by 2030 and [15] [20] per cent by 2050] the area, connectivity and integrity of the full range of natural ecosystems [taking into account a natural state baseline] [and the risk of collapse of ecosystems is reduced by [--] per cent].

GOALA

The integrity, connectivity and resilience of all ecosystems are maintained, enhanced, or restored, substantially increasing the area of natural ecosystems by 2050;

Human induced extinction of known threatened species is halted, and, by 2050, extinction rate and risk of all species are reduced tenfold and the abundance of native wild species is increased to healthy and resilient levels;

The genetic diversity within populations of wild and domesticated species, is maintained, safeguarding their adaptive potential.

Option 2

Biodiversity is conserved, maintaining and enhancing the [area,] connectivity [, restoration] and integrity of all [terrestrial, freshwater, coastal and marine] ecosystems [and reducing the risk of ecosystem collapse], halting [from now] human-induced extinctions [and reducing extinction risk [to zero by 2050]], supporting healthy and resilient populations of [native] species, and maintaining genetic diversity of populations and their adaptive potential [numerical values to be added].

Slik så det ut til sist (eksempelet er et av de 4 hovedmålene)

Store trekk i Naturavtalen

- En naturavtale som skal sikre bevaring, bærekraftig bruk og rettferdig fordeling av naturens goder på en sunn planet
- Fikk i land en samlet pakke med:
 - Ambisiøse mål og delmål
 - Finansiering av gjennomføring av tiltak i utviklingsland
 - Mekanisme for rettferdig fordeling av gevinst fra bruk av digitale gensekvenser
 - Enighet om kapasitetsbygging, utvikling, og teknisk og vitenskapelig samarbeid
 - En metode for å sikre gjennomføring og måle framgang

Avtalen ble en samlet pakke med noe for alle. Alle måtte gi litt og alle måtte få litt.

Dette med en mekanisme for rettferdig fordeling av gevinst fra bruk av digitale gensekvenser er jo knyttet til konvensjonens tredje hovedmål, som går på Rettferdig fordeling av godene fra bruken av genetiske ressurser. Det har vært en tendens til at rike land ville fokusere på vern og bærekraftig bruk, mens fordeling av godene fra bruken av genetiske ressurser har vært særlig fokus for utviklingsland, som er de landene med det største genetiske mangfoldet.

Det var dette forhandlingsporet Espen Barth Eide ledet under Montreal-møtet, og hvor han sammen med co-chair greide å få gjennom en glimrende resultat på rekordfart, noe som løftet stemningen og inspirerte til konstruktive samtaler.

Naturavtalens struktur

En visjon mot 2050, som er lik visjonen mot 2050 fra Aichi-målene

Naturavtalens struktur

A: "Integriteten til, sammenhengen mellom og motstandsevnen til alle økosystemer er opprettholdt, forbedret eller restaurert, slik at arealene med naturlige økosystemer økes betydelig innen 2050;

Utryddelsen av kjente truede arter forårsaket av mennesker er stanset, og innen 2050 er utryddingsraten og -risikoen redusert til en tiendedel og bestandene av lokale ville arter er økt til sunne og robuste nivåer;

Det genetiske mangfoldet i populasjoner av ville og domestiserte arter er opprettholdt, slik at deres tilpasningsdyktighet er sikret."

Fire langsiktige hovedmål for 2050 knyttet til 2050-visjonen for naturmangfold
Dette er hovedmål A

Naturavtalens struktur

B: "Naturmangfold brukes og forvaltes på en bærekraftig måte, og naturens bidrag til mennesker - herunder økosystemfunksjoner og "-tjenester - verdsettes, opprettholdes og forbedres, inkludert restaurering av natur som er i tilbakegang, for å bidra til å oppnå bærekraftig utvikling til beste for nålevende og fremtidige generasjoner innen 2050."

Fire langsiktige hovedmål for 2050 knyttet til 2050-visjonen for naturmangfold
Dette er hovedmål B

Naturavtalens struktur

C: "Økonomiske og ikke-økonomiske fordeler fra bruken av genetiske ressurser og digital gensekvensinformasjon, samt tradisjonell kunnskap knyttet til genetiske ressurser er delt på en rettferdig og likeverdig måte, inkludert med urfolk og lokalsamfunn, samtidig som tradisjonell kunnskap knyttet til dette er beskyttet på en hensiktsmessig måte."

Fire langsiktige hovedmål for 2050 knyttet til 2050-visjonen for naturmangfold
Dette er hovedmål C

Naturavtalens struktur

D: "Tilstrekkelige virkemidler for gjennomføring, herunder finansielle ressurser, kapasitetsbygging, teknisk og vitenskapelig samarbeid og tilgang til og overføring av teknologi er sikret og likeverdig tilgjengelig for alle parter."

Fire langsiktige hovedmål for 2050 knyttet til 2050-visjonen for naturmangfold
Dette er hovedmål D

Naturavtalens struktur

"Å handle umiddelbart for å stoppe og snu tap av naturmangfold for at naturen kan gjenopprettes til beste for menneskene og planeten gjennom bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold, og ved å sikre en rettferdig og likeverdig fordeling av goder fra bruken av genetiske ressurser, samtidig som man sørger for tilgang til nødvendige gjennomføringsverktøy."

Rammeverkets oppdrag for perioden frem til 2030 og i retning av 2050-visjonen er

Naturavtalens struktur

Under dette igjen har vi 23 handlingsrettede globale mål for umiddelbar handling i tiåret fram mot 2030.

Disse tiltakene må igangsettes umiddelbart og fullføres innen 2030.

Disse skal jeg faktisk gå gjennom – alle sammen.

Det er jo det som er maten for byråkraten.

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Redusere trusler mot naturmangfold - areal

- **Mål 1: Bærekraftig arealplanlegging over alt**

- Sikre at alle arealer (land og vann) er omfattet av **deltakende og helhetlig arealplanlegging som inkl. hensyn til naturmangfold**
- Vil bidra til at tap av områder med store biomangfold-verdier er **nært null innen 2030**

- **Mål 2: Restaurering av minst 30% av forringede arealer (land og vann)**

- Bidra til å forbedre naturmangfold og økosystemfunksjoner og -tjenester, samt **integritet og konektivitet**

Redusere trusler mot naturmangfold - areal

- **Mål 3: Bevaring av 30% av arealene på land og i vann**

- Oppnås gjennom en kombinasjon av verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak (OECMs)
- Inkluderer fokus på:
 - Områder av særlig betydning
 - Økologisk representativitet
 - Effektiv forvaltning
 - Konnektivitet
 - Urfolksrettigheter og territorier

Redusere trusler mot naturmangfold - arter

- **Mål 4: Stanse menneskeskapt utryddelse av arter og gjenoppbygge og bevare arter og det genetiske mangfoldet**
 - Minske konflikt mellom mennesker og dyr
- **Mål 5: Sikre at bruk, høsting av og handel med viltlevende arter er bærekraftig, trygg og lovlig**
 - Redusere risikoen for spredning av patogener
- **Mål 6: Redusere skadelig påvirkning og redusere etablering av fremmede arter med 50 %**

Redusere trusler mot naturmangfold

- **Mål 7: Redusere risiko for og konsekvenser av forurensning til nivåer som ikke skader naturmangfold og økosystemfunksjoner og -tjenester**
 - Redusere tapet av næringsstoffer til miljøet med 50 %
 - Redusere risikoen fra pesticider og kjemikalier med 50 %
 - Hindre og jobbe mot å eliminere plastforurensning
- **Mål 8: Minimere konsekvensene av klimaendringer og havforsuring og styrke naturmangfoldets motstandsevne**
 - Utslippsreduksjoner, klimatilpasning og tiltak for å redusere risikoen for naturkatastrofer
 - Naturbaserte løsninger og / eller økosystembaserte tilnærminger

Oppfylle menneskers behov gjennom bærekraftig bruk og likeverdig fordeling

- **Mål 9: Bærekraftig forvaltning og bruk av viltlevende arter**
 - For slik å sikre mennesker sosiale, økonomiske og miljømessige goder, særlig til dem som er i en sårbar situasjon
- **Mål 10: Bærekraftig forvaltning av alle arealer der det drives jordbruk, akvakultur, fiskeri og skogbruk**
 - Betydelig økning i bruk av driftsmåter som fremmer naturmangfold
 - Sikre robusthet, matsikkerhet, langsiktig effektivitet og økosystemtjenester

Oppfylle menneskers behov gjennom bærekraftig bruk og likeverdig fordeling

- **Mål 11: Restaurere, opprettholde og forbedre naturens bidrag til mennesker, inkl. økosystemfunksjoner og -tjenester**
 - Regulering av luft, vann og klima
 - Jordhelse
 - Pollinering
 - Redusering av sykdomsrisiko
 - Beskyttelse mot naturkatastrofer og ulykker

Oppfylle menneskers behov gjennom bærekraftig bruk og likeverdig fordeling

- **Mål 12: Betydelig øke arealer av og kvaliteten på grønne og blå områder i urbane og tettbygde strøk**
 - Inkludere naturmangfold i byplanlegging
 - Forbedre menneskers helse og velvære
- **Mål 13: Sikre rettferdig og likeverdig fordeling av fordeler som følger av utnyttelsen av genetiske ressurser og digital sekvensinformasjon**
 - Sikre betydelig økt tilgang til fordelsdeling

Verktøy og løsninger for gjennomføring og integrering

- **Mål 14:** Integrering av biomangfoldverdier i politiske prosesser, og regelverks-, planleggings- og utviklingsprosesser osv. på tvers av alle myndighetsnivåer og sektorer
- **Mål 15:** Tilrettelegge for næringslivet, overvåke, rapportere på og redusere konsekvensene av næringsvirksomhet for naturmangfold
- **Mål 16:** Legge til rette for bærekraftig forbruk, redusere det globale fotavtrykket av forbruk og halvere mengden matsvinn globalt
- **Mål 17:** Bedre biosikkerhet og håndtering av bioteknologi

Verktøy og løsninger for gjennomføring og integrering

- **Mål 18:** Redusere incentiver (herunder subsidier) som er skadelige for naturmangfold med minst 500 milliarder USD per år innen 2030
- **Mål 19:** Øke finansiering av nasjonal gjennomføring av rammeverket med minst 200 milliarder USD per år innen 2030
 - Inkluderer bistand fra rike til fattige land på 30 milliarder årlig
- **Mål 20:** Styrke kapasitetsbygging og -utvikling, tilgang til og overføring av teknologi, samt bedre teknisk og vitenskapelig samarbeid

Verktøy og løsninger for gjennomføring og integrering

- **Mål 21:** Sikre at beslutningstakere, fagfolk og publikum har tilgang til beste tilgjengelige data, informasjon og kunnskap for å bedre forvaltning
- **Mål 22:** Sikre fullverdig, likeverdig, inkluderende og effektiv representasjon og deltakelse i beslutningsprosesser, særlig av sårbare og marginaliserte grupper
- **Mål 23:** Sikre likestilling mellom kjønnene i gjennomføringen av rammeverket

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- **30 % beskyttelse av land og hav**
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Beskyttelse av natur

- Mål: Beskyttelse av 30% innen 2030
- Status Norge i dag:
 - Vern på fastlandet: 17,6%
 - Vern i sjø: 4,5%
- Frivillig vern av skog
- Bevaring av verdifull natur
- Nye nasjonalparker
- OECM?

Øvre Pasvik. Foto: Kim Daniel Hansen

Vi har over 3200 verneområder i Norge i dag. Til sammen gjør det at 17,6 prosent av Norges fastlandsareal er nå vernet. Dette er stort sett høyfjellområder. Av sjøarealet er bare 4,5 prosent vernet.

Vi har vernet en del, men det er en skjevfordeling i vernet. Vi må jobbe med å øke representativiteten – og det gjør vi blant annet gjennom frivillig vern av skog og bevaring av verdifull natur (supplerende + nye nasjonalparker)

På Svalbard ser det lysere ut: Verneområdene på Svalbard utgjør ca. 68 prosent av øygruppens landareal

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- **30 % restaurering av degraderte økosystemer**
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Naturrestaurering

- FNs tiår for restaurering
- Myr og annen våtmark
- Vassdrag
- Trua naturtyper
- Større enkeltprosjekter
- Uttak av fremmede arter
- Ny tilskuddsordning

Foto: Kjølsv Øystein Falklev, Statens naturoppsyn

Restaurering en av få muligheter til å få bedre tilstand og «mer natur».

FNs tiår for restaurering av økosystemer, og de siste fem-ti årene økende innsats for restaurering. Satt av rundt 50 millioner til dette på årets statsbudsjett.

Pågår nå systematisk på to områder, myr og annen våtmark og vassdrag.

Startes gradvis opp i trua terrestriske naturtyper og langs kysten (marint).

Bygges gradvis opp kompetanse og kapasitet, både på metodikk og prosess.

Restaurering våtmark

På bildet: restaurering av myr, med tetting av grøfter for å sikre karbonlagring og for å ta vare på naturtyper og evnen til klimatilpasning.

Viktige premisser lagt i den første planen Mdir og Ldir lagde sammen i 2015-16.

Forutsetter at restaurering ikke skal være i konflikt med jord- og skogbruksinteresser.

Godt i gang, og over 100 myrer restaurert til nå.

Inngått avtale med Statskog, og god dialog med dem om aktuelle arealer og regioner.

Restaurering vassdrag

Arbeid fra 2015 og nasjonal tverrsektoriell strategi for restaurering av vassdrag 2021-2030. Mdir leder arbeidet. Skal følges opp med en handlingsplan som vil gjelde for berørte direktorater. Skal baseres på tiltak i de regionale vannforvaltningsplanene.

Restaurering trua naturtyper

Startes opp på trua naturtyper, f.eks. åpen grunnlendt kalkmark og sanddynemark, med oppstart i de tre fylkene Rogaland, Oslo & Viken og Nordland. Startes opp i verneområder, samle erfaringer og bedre tilstanden i disse.

Også større restaureringsprosjekter, bl.a. skytefelt på Dovre. (svalbard).

Lansert ny tilskuddsordning I 2024 – er åpnet for søknader nå frem til ca april. Her kan privatpers og kommuner søke tilskudd til å restaurere natur.

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- 50 % reduksjon i fremmede arter
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Overordna sammendrag

Handlingsmål:

- 30 % beskyttelse av land og hav
- 30 % restaurering av degraderte økosystemer
- Alle områder har arealforvaltningsplaner som inkluderer biomangfold
- **50 % reduksjon i fremmede arter**
- Økosystemtjenester tas hensyn til i alle relevante offentlige og private vedtak

Resultater:

- Mer natur
- Redusert utryddelsesrisiko og antall truede arter
- Forbedrede økosystemtjenester

Fremmede arter

- Fremmede arter er en av de fem største truslene mot naturmangfold
- Fremmede arter har allerede endret norsk naturmangfold
- Ny norsk fremmedartliste
- Venter på ny global vurdering fra IPBES

Kanadagullris. Foto: Kim Daniel Hansen

- Fremmed art: Art som er spredt av mennesker utenfor sitt naturlige leveområde
- Fremmede arter er en av de fem største truslene mot naturmangfold i følge det internasjonale Naturpanelet (IPBES)
- Fremmede arter har allerede endret norsk naturmangfold. Økt import, sammen med klimaendringene, vil føre til at norsk naturmangfold endres ytterligere i fremtiden. Men Norge er i en særstilling globalt når det gjelder oppsummert, oppdatert og tilgjengeliggjort kunnskap om fremmede arter. Kunnskapen om fremmede arter er god, men bør og vil bli bedre i fremtiden. Det er summen av samfunnets valg fremover som bestemmer hvor stor innvirkning fremmede arter vil ha på norsk naturmangfold i fremtiden.
- På fredag (11.08) ble det lansert ny fremmedartsliste. Kommer tilbake til den.
- Om 3 uker kommer det en ny global vurdering av fremmede organismer fra det internasjonale naturpanelet, som samler de beste forskerne i verden. Signalene derfra er at trusselen fra fremmede arter er mye mer alvorlig enn det vi hadde

trodd, får større økonomiske konsekvenser og er vanskeligere å løse enn det vi har trodd. Alvorlighetsgraden økes betydelig (økt internasjonal handel og klimaendringer).

Hvordan blir den norske oppfølgingen?

- Stortinget har bedt Regjeringen om svar på hvordan Norge skal følge opp / oppnå de globale mål, innenfor "rimelig tid" (ca 1 år)

Hvordan skal landene følge opp?

- Gjennomføringen av rammeverket forutsetter "responsibility and transparency"
 - Effektive mekanismer for planlegging, overvåking, rapport og vurdering
 - En felles, synkronisert syklus
 - Vedtatte, felles maler
- Landenes nasjonale handlingsplaner skal revideres eller oppdateres for å oppnå Kunming-Montréal-målene
 - Handlingsplanene skal inn til CBD innen COP16 høsten 2024
 - Skal inkludere nasjonale mål i et standardisert format

Nasjonalrapporter med rapportering på indikatorer som man er blitt enige om i 2026
Global gjennomgang av kollektiv framgang i rammeverket høsten 2026

For å få bedre gjennomføring:

Mer ansvar, åpenhet, mer effektiv og like prosedyrer for planlegging, rapportering og overvåking

Hvorfor tror vi det blir bedre denne gangen?

- Gjennomgangen av hvordan det gikk med Aichi-målene viste at det hovedsakelig skyldtes manglende "oversettelse" av globale til nasjonale mål: dette er alle landene forpliktet til å gjøre nå. Det er også lagt opp til bedre strukturer og mekanisme for oppfølging av gjennomføring m.m..
- I tillegg er det langt større forståelse for problematikken nå
- og vinn-vinn-mulighetene med klima hvis man tar vare på natur er blitt helt tydelige.
- I tillegg er det større gjennomslag for at det vil koste penger å ta vare på natur, men lønne seg på sikt. Ikke minst er deler av næringslivet svært aktivt og krever klare rammer, krav og vilkår for å kunne investere, sikre rettferdig konkurranse og

få langsiktig trygghet.

Landenes nasjonale handlingsplaner skal revideres eller oppdateres for å oppnå målene innen høsten 2024. I Norge skal vi lage en storingsmelding som blir Norges svar på denne handlingsplanen.

Stortingsmelding i 2024

- Stortingsmelding med en ny nasjonal handlingsplan for naturen.

- 6. februar kom en pressemelding fra Regjeringen om at de starter med å utarbeide en nasjonal handlingsplan for natur, som skal legges frem i løpet av høsten. Neste møte i CBD skal være i slutten av oktober og landene har forpliktet seg til å ha sine handlingsplaner klare før det.
- Dette vil være Norges svar på hvordan vi skal følge opp Naturavtalen.

